

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

књ. LXXVI, св. 1

ISSN 0350-185X
UDC 808

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
AND
SASA SERBIAN LANGUAGE INSTITUTE

SOUTH SLAVIC PHILOLOGIST

Vol. LXXVI, No. 1

Editorial Board:

*Dr Rajna Dragičević, Dr Victor Friedman, Dr Najda Ivanova,
Dr Vladan Jovanović, Dr Aleksandar Loma, Dr Alina Maslova,
Dr Sofija Miloradović, Dr Miroslav Nikolić, Dr Slobodan Pavlović,
Dr Predrag Piper, Dr Slobodan Remetić, Dr Jelica Stojanović,
Dr Sreto Tanasić, Dr Zuzanna Topolińska, Dr Anatoly Turilov,
Dr Jasna Vlajić-Popović*

Editor-in-Chief
Rajna Dragičević

BELGRADE
2020

ISSN 0350–185X
UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

књ. LXXVI, св. 1

Уређивачки одбор:

*др Јасна Влајић-Појовић, др Рајна Драгићевић, др Најда Иванова,
др Владан Јовановић, др Александар Лома, др Алина Маслова,
др Софија Милорадовић, др Мирослав Николић, др Слободан Павловић,
др Предраг Пијер, др Слободан Реметић, др Јелица Сијојановић,
др Срејто Танасић, др Зузана Тојолињска, др Анајолиј Турилов,
др Викџор Фридман*

Главни уредник
Рајна Драгићевић

БЕОГРАД
2020

Први број *Јужнословенског филолога* изашао је 1913. године, у Београду. Часопис су покренули Љубомир Стојановић и Александар Белић, чланови Српске краљевске академије. Први уредник *Јужнословенског филолога* био је Александар Белић. Од броја XVIII часопис издају Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ.

СР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

808

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ филолог= South Slavic
Philologist / главни уредник Рајна Драгићевић. - Књ. 1,
св. 1/2 (1913) ; књ. 2, св. 1/2 (1921)-књ. 11 (1931) ; књ. 12
(1933)-књ. 17 (1938/1939) ; књ. 18, св. 1/4 (1949/1950)-
. - Београд : Српска академија наука и уметности :
Институт за српски језик САНУ, 1913; 1921-1931; 1933-
1938/39; 1949/50- (Београд : Чигоја штампа). - 24 cm

Полугодишње. - Друго издање на другом медијуму:
Јужнословенски филолог (Online) = ISSN 2406-0763
ISSN 0350-185X = Јужнословенски филолог

Секретар Уређивачког одбора
др Владан Јовановић

Рецензенти:

др Јасна Влајић-Поповић, др Даринка Гортан-Премк, др Јасмина Грковић-Мејдор,
др Рајна Драгићевић, др Душка Кликовац, др Милош Ковачевић, др Александар Лома,
др Софија Милорадовић, др Слободан Павловић, др Катарина Расулић,
др Слободан Реметић, др Божо Торић

Израду и штампање финансирало је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Прихваћено на седници Одељења језика и књижевности САНУ 23. 6. 2020. г.

Издају:

Српска академија наука и уметности, Кнез Михаилова 35, Београд
Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, Београд

Коректура
Дивна Продановић

Припрема за штампу
Давор Палчић (*palcic@eunet.rs*)

Штампа
Чигоја штампа,
Студентски трг 13, Београд

Решењем Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије, број 413-00-724/2002-01
од 17. 7. 2002. године, ова публикација је ослобођена пореза на промет.

САДРЖАЈ

Студије и расправе

Маргарита И. Чернышева: Итоги 45-летнего издания <i>Словаря русского языка XI–XVII вв.</i>	9
Маргарита И. Чернышова: Резултати четрдесетпетогодишњег издавања <i>Речника руског језика од XI до XVII века</i>	39
Margarita I. Chernysheva: <i>Dictionary of the Russian Language XI–XVII Centuries: Results of the Forty-Five-Year Edition</i>	40
Марта Ж. Бјелетић: К вопросу о происхождении праслав. <i>*kovylъ / *kovylъ ‘Stipa pennata’</i>	41
Марта Ж. Бјелетић: Прилог проучавању порекла псл. <i>*kovylъ / *kovylъ</i> <i>‘Stipa pennata’</i>	54
Marta Ž. Bjeletić: A Contribution to the Study of the PSI <i>*kovylъ / *kovylъ</i> <i>‘Stipa pennata’</i>	55
Александр М. Милановић: Изведенице са суфиксом <i>-ānka</i> као огледало културног развоја	57
Александр М. Миланович: Производные слова со суффиксом <i>-ānka</i> как зеркало культурного развития	75
Aleksandar M. Milanović: Derivatives with the <i>-ānka</i> Suffix as a Mirror of Cultural Development	76
Татјана Г. Трајковић, Милица М. Михајловић: Говор Врања кроз призму диглосивности	77
Татјана Г. Трајкович, Милица М. Михайлович: Говор города Вранье через призму диглосии	103
Tatjana G. Trajković, Milica M. Mihajlović: Vranje Speech through the Prism of Diglossia	104
Рајна М. Драгићевић: О неологизмима у српском језику из угла балансирања корпуса за израду вишетомног речника савременог српског језика Матице српске	107
Рајна М. Драгичевич: О неологизмах в сербском языке с точки зрения подготовки корпуса для многотомного словаря современного сербского языка Матицы сербской	120
Rajna M. Dragičević: On the Neologisms in Serbian from the Viewpoint of Corpus Preparation for the Compilation of the Matica Srpska Multivolume Dictionary of Contemporary Serbian	121
Ксенија Д. Богетић: Вредносна димензија метафора у дискурсу: о могућностима споја теорије појмовних метафора и теорије вредновања	123

- Ксения Д. Богетич: Оценочное измерение метафоры в дискурсе:
о возможностях объединения концептуальной теории метафоры
и теории оценки 141
- Ksenija D. Bogetić: The Evaluative Dimension of Metaphor in Discourse:
on the Possibilities of Bringing Together Conceptual Metaphor Theory
and Appraisal Theory 142

Некролог

- Први старословениста Института за српски језик САНУ:
Димитрије Е. Стефановић (Будимпешта, 20. август
1936 – 15. новембар 2019) (В и к т о р Д. С а в и ћ) 143

Хроника

- Научни скуп *Историјска лексикографија српског језика*. Српска
академија наука и уметности – Магица српска. Нови Сад,
6–7. децембар 2019 (Слободан Ј. Павловић) 149

Прикази и критика

- Марјан Марковић, Зузана Тополињска. *Македонски ~ њолски:
семантичка деривација на одбрани њрасловенски корени*.
Скопје: Македонска академија на науките и уметностите,
2019, 177 стр. (Н е н а д Б. И в а н о в и ћ) 159

- Зоран Симић. *Синтакса њадежа у говору романијског њлајџа:
метафоризација њросџора*. Библиотека Јужнословенског
филолога, Нова серија, књ. 25, Рајна Драгићевић (ур.).
Београд: Институт за српски језик САНУ, 2018, 373 стр.
(С р е т о З. Т а н а с и ћ) 166

- Језик као зајис кулџуре у еџнолошкој и лингвистичкој анализи
на релацији Србија – Македонија / Јазикџи како зајис на
кулџурајџа во еџнолошкајџа и лингвистичка анализа на
релација Србија – Македонија*. Том 1. Предраг Пипер и Марјан
Марковић (ур.). Београд – Скопје: Српска академија наука
и уметности, Одељење језика и књижевности – Македонска
академија на науките и уметностите, Истражувачки центар
за ареална лингвистика „Божидар Видоески“, 2018, 204 стр.
+ фотографији и карти
(С н е ж а н а П е т р о в а - Ц а м б а з о в а) 174

- Татјана Трајковић. *Говор Прешева*. *Српски дијалекџолошки
зборник LXIII* (2016): стр. 277–578.
(Б р а н к и ц а Ђ. М а р к о в и ћ) 179

Дејан Милорадов, Ивана Ђелић, Катарина Сунајко, Растко Ајтић,
Имре Кризманић. *Байрахолошко-херџејолошки речник
српског језика. Имена водоземаца и гмизаваца*. Нови Сад:
Матица српска, 2019, 184 стр. (Р а ј н а М. Д р а г и ћ е в и ћ) . 185

Deutsche Beiträge zum 16. Internationalen Slavistenkongress,
Belgrad 2018. Herausgegeben von Sebastian Kempgen,
Monika Wingender und Ludger Udolph (= Die Welt der Slaven.
Sammelbände. Sborniki 63). Wiesbaden: Harrassowitz, 2018,
539 pp. (М и о д р а г М. В у к ч е в и ћ) 191

Јелка Матијашевић. *Дериваџолошко-лексиколошка исџираживања
руског и српског језика*. Зборник радова. Вера Васић и Марија
Стефановић (ур.). Нови Сад: Филозофски факултет, 2019,
718 стр. (Ј а с м и н а Н. Д р а ж и ћ) 206

Миливој Алановић. *О дојунама и дојуњавању у српском језику*.
Нови Сад: Филозофски факултет, 2019, 268 стр.
(М а р и н а М. Н и к о л и ћ) 223

Библиографија

Библиографија за 2018. годину расправа и дела из индоевропске
филологије и опште лингвистике која су објављена у Србији,
Црној Гори и Републици Српској (А н а В. Г о л у б о в и ћ) . . . 227

Регистри

Регистар кључних речи LXXVI књиге
Јужнословенског филолога, св. 1 357

Регистар имена LXXVI књиге
Јужнословенског филолога, св. 1 359

Напомена 397

Зоран Симић. *Синтакса падежа у говору романијског њлаиоа: меѡафоризација ѡросѡора*. Библиотека Јужнословенског филолога, Нова серија, књ. 25. Рајна Драгићевић (ур.). Београд: Институт за српски језик САНУ, 2018, 373 стр.

Монографија др Зорана Симића, као што се и из наслова види, бави се синтаксом падежа једног говора који припада источнохерцеговачком, по новијој терминологији – херцеговачко-крајишком дијалекту. То аутор у *Уводу* и наглашава: „Говор српског, у целости (старо)херцеговачког досељеничког живља на подручју романијског платоа може се сматрати типичним представником херцеговачко-крајишког дијалекта“ (стр. 18). Одмах на почетку кажем: српска дијалектологија, која је у двадесетом вијеку постигла крупне резултате, најслабије стоји са синтаксичким описима народних говора; мало је говора чија је синтакса детаљније описивана. Истраживачи српских народних говора су се по правилу пред синтаксом заустављали износећи само неке карактеристичне детаље, чак и кад су посриједи монографски описи. Ова монографија је једна од ријетких која је посвећена искључиво синтакси – детаљном опису падежног система у једном говору. Прва и једна од ријетких монографија те врсте је монографија *Синтакса левачког говора. I. Уѡѡѡреба ѡадежних облика* (1980) од др Радоја Симића, посвећена говору једног другог српског дијалекта, а у међувремену се појавило још неколико таквих монографија: *Деѡтерминаѡивни ѡадежи у говору северозајадне Боке* Слободана Павловића (2000), *Уѡѡѡреба ѡадежних облика у говору Параѡинског Поморавља* Софије Милорадовић (2003), те *Синтакса ѡадежа Горње Пчиње (одредбене функције)* Марине Јуришић (2014). Овдје треба навести и обимно поглавље о синтакси падежа у монографији *О говору Змијања Драгољуба Петровића* (1972). У *Уводу* је З. Симић навео готово све што се писало из дијалекатске синтаксе код нас, почевши од првих томе посвећених посебних радова (Мато Пижурица (1967) до

данас.¹ Уз то, навео је значај трију упитника Милке Ивић за испитивање синтаксе падежа – један у склопу репертоара синтаксичке проблематике у српскохрватским дијалектима (1963). У *Уводу* се аутор осврнуо и на досадашња проучавања говора романијског платоа (стр. 15); није тешко закључити да је он недовољно изучаван, посебно на синтаксичком плану.

Географски простор који је предмет језичког истраживања – романијски плато, Зоран Симић је у *Уводу* одредио са много пажње. На првом мјесту је узиман географски моменат, а, поред овога, разлози за овакво омеђавање терена за истраживање по аутору „у приличној мери ослањају се и на изнесену оцену о профили становништва у овом делу источне Босне“ (13), у питању су носиоци источнохерцеговачког дијалекта. Аутор наводи још један критеријум који је уважавао код одређивања граница истраживаног терена – припадност романијском сензибилитету (стр. 14). Поред ових момената, Симић истиче чињеницу коју наводе и други дијалектолози: „Такође, несумњиво је да не постоје идеалне границе међу дијалектима и говорним типовима“ (стр. 13).

Монографија има сљедеће дијелове: *Увод* (11–25); *Предлошко-падежни формализатори њросторности* (27–99); *Темпоралности* (101–180); *Квалификативности* (181–243); *Интенционалности* (245–267); *Каузалности* (269–282); *Кондиционалности* (283–286); *Концесивности* (287–289), *Закључак* (291–313). Потом слиједе *Литература* (314–343); *Скраћенице и симболи* (344); *Summary* (345–346) и *Регистар падежних конструкција* (347–354), те на крају *Прилози: табеларни и схематски прилози, карте* (355–373; карте су ван пагинације).

Сам наслов говори да је тежиште истраживања у овој монографији проучавање семантичких категорија које су образоване метафоризацијом просторне категорије. Међутим, аутор истиче да је прије описа ових категорија било нужно описати функционисање семантичке категорије простора, напоменувши и да је у српској науци локалистички приступ синтакси падежа примјетан још у Даничићевој *Србској синтакси* [падежа – С. Т.], у истраживањима падежне проблематике у радовима Милке Ивић, а да је семантику простора и просторну метафоризацију најпотпуније обрадио Предраг Пипер. Сам аутор у монографији избјегава шира теоријска разматрања – управо позивајући се на чињеницу да постоје „у лингвистичкој литератури већ готове структуре већине семантичких категорија, теоријски разрађене на стандарднојезичком корпусу“ (23). И он се у својим анализама грађе ослања на описе који постоје у литератури.

¹ У раду се аутор служи и радовима који нису посвећени искључиво синтакси падежа у народним говорима, а међу њима су радови настали и знатно раније. Кад је посриједи овако обимна литература, готово по правилу нешто изостане из списка литературе – тако се наводи и коментарише рад под скраћеницом Вуловић 1969, кога нема у литератури.

Како је у уводу и најавио, Симић се у првом поглављу позабавио описом просторне локализације помоћу падежних конструкција. Поглавље се дијели на потпоглавља *Просјорна локајивносј* (28–58), *Просјорна ѿранслокајивносј: ѿерлајивносј* (58–68), *Просјорна ѿранслокајивносј: адлајивносј* (68–90), *Просјорна ѿранслокајивносј: дирекјивносј* (90–95), *Просјорна ѿранслокајивносј: аблајивносј* (95–99). Захваљујући обимној грађи и густој мрежи пунктова с којих је она сакупљена, он је могао да у танчине опише тај систем. Такав опис види се код сваког вида просторне локализације. Тако он детаљно описује дистрибуцију предлога *у* и *на* с локативом уз илустрације грађом са терена, а потом тако описује и друге конструкције. У прилог реченом може се навести и опис конструкције *јо* + *локајив* за обиљежавање (дифузно-)дистрибутивне локативности. За ову прилику интересантно је поменути и Симићев опис употребе беспредлошког инструментала за исказивање просекутивности, гдје он опет прецизно описује његову употребу у овоме говору и, да још једном поновим, успут коментарише његову употребу у односу на друге говоре у којим је таква употреба инструментала описивана. Симић даје једну занимљиву појединост: у говору романијског платоа готово да се не јавља инструментал за именовање простора веће површине; претеже његова употреба са именицама за обиљежавање „појмова карактеристичне дужине“, као што су *јуйи*, *цесја*, *јрјина* и сл.

Међу категоријама које се тумаче као вид метафоризације категорије простора највише мјеста у монографији заузима временска, која се прва и обрађује. Ово поглавље има сљедећа потпоглавља: I. *Темјорална идентификација – временска локализација* (101–148), II. *Темјорална квантификација* (148–180). У првом потпоглављу Симић описује временске локализације – непосредне и посредне, а у другом временску квантификацију падежним конструкцијама. И овдје се он ослања на то како су ове категорије обрађиване у литератури о савременом српском стандардном језику, а своје податке са терена пореди и са ситуацијом у другим српским говорима о којима има података у дијалектолошкој литератури. Мада се ради о конструкцијама које су познате и у савременом српском језику и у другим народним говорима, аутор доноси доста занимљивих запажања о специфичности њихове употребе у овом говору. Кад је посриједи непосредна временска локализација радње, јављају се и падежи с предлозима и беспредлошки падежи, самостални или са обавезним детерминатором – као што је то и у другим говорима и у стандардном српском језику. Међутим, обимна грађа омогућила је аутору не само да утврди да ли се нека падежна конструкција појављује него и како се појављује, у каквом односу је према другим које имају исту функцију, па и према стању у савременом српском језику или у другим говорима.

На примјер, супротстављају се именице *дан* и *ноћ* у акузативу с предлогом *у*: именица *дан* (= док је дан) јавља се, *ноћ* се не јавља, већ или *џо* + *локаџив* или прилог *ноћу* (115–116). Кад се ради о именима годишњих доба у акузативу с предлозима, Симић наводи примјере с предлогом *у* за одређивање прошлих радњи (121–123): дошла сам ја *у јесен*, а каже да се ти називи у конструкцији *на* + *акузаџив* јављају „само појединачно, и то у специфичним условима“ (125). Аутор ове конструкције тумачи у складу с оним што сам о њима написао у посебном раду, који, дабоме, и наводи. Именице годишњих доба с предлогом *на* исказују будуће референцијалне радње у односу на моменат говора, дакле – индикативне, док такве будуће неререференцијалне радње исказују те именице у акузативу с предлогом *у*. Примјери с овим предлогом (свега два) које је навео потврђују оно што сам о тим конструкцијама утврдио својевремено: именице с предлогом *на* могу да детерминишу радње из прошлости које имају будућу временску перспективу, у модалним конструкцијама или пак неререференцијалне садашње радње с будућом временском перспективом. За начин дистрибуције ова два предлога с акузативом именица које означавају годишња доба с погледом на разликовање референцијалности и неререференцијалности будућих индикативних радњи – аутор није нашао потврде у својој грађи. Занимљиво је и Симићево запажање да се у овим случајевима јављају само именице *џрољеће* и *јесен*, не и *зима* и *љеџо*, то је – по његовом позивању на неке изворе, карактеристика и савременог српског језика. Он истиче и показује да се у овом говору за именовање друга два годишња доба користе прилози *зими* и *љеџи*. То јесте разлог што се именице *зима* и *љеџо* рјеђе јављају, будући да имају конкурентно средство, мада се и оне у оваквим конструкцијама јављају у неким другим говорима. Такође, именице *зима* и(ли) *љеџо* у конструкцијама с предлозима *у* и *на* јављају се код Петра Кочића, Иве Андрића, С. Велмар Јанковић, Антонија Исаковића, Моме Капора... Потребно је на довољно великом корпусу испитати стање у стандардном језику. Прилози *зими* и *љеџи*, сем можда неких изузетних околности, обиљежавају само радње које се одликују неререференцијалношћу (такви су и Симићеви), а поменуте конструкције могу обиљежавати и референцијално и неререференцијално конциповане радње/предикације. Кад је посриједи будућа временска перспектива, ту је јасна подјела: референцијалне се исказују предлогом *на* уз акузатив, са именима сва четири годишња доба – ту не могу доћи *зими* и *љеџи*, а неререференцијалне конструкцијама *у* + *акузаџив*. Ове конструкције се не разматрају у одељку где се идентификују понављане радње у овом дјелу – *Темџорална фреквенција*), а ту се не помињу ни конструкције *џо* + *локаџив*, које могу имати такву функцију – означавање понављања, нпр.: ја *џо ноћи*, вјеруј, снивам (114).

На крају поглавља Зоран Симић даје закључно разматрање под насловом *Темјоралносї: мейафоризација ѿросїора* (172–180). Ту он своди ово поглавље управо у виду сагледавања како се простор метафоризује у изражавању временске категорије.

У књизи је детаљно обрађена и категорија квалитативности (181–243). Он ову категорију разматра у њеном ширем значењу са поткатегијама, односно категоријама у оквиру комплексне категорије квалитативности. Симић ту сврстава слjedeће категорије: *Инсїрументїалносї* (182–201), *Квалитативносї у ужем смислу* (202–215), *Проїраїна околносї* (215–219), *Криїеријум / основ квалитативног пїиїа* (220–221), *Комїаративносї* (221–225), *Кванїификативносї* (225–230). Зашто је под овај наслов подвео све ове категорије, аутор много не говори, већ се позива на одређену литературу која тако гледа на ове ствари. Симић и ову категорију обрађује добро утврђеним начином – анализира изворну грађу, врши поређења са подацима из других говора – гдје их има у постојећој дијалектолошкој литератури, износи утемељене судове. И ово поглавље се завршава сводним разматрањем под насловом *Квалитативносї: мейафоризација ѿросїора* (230–243), гдје аутор детаљно коментарише односе ове двије категорије.

Слједeћа категорија коју је аутор обрадио јесте интенционалност. И овдје се аутор ослања на постојећу литературу о стању у савременом српском стандардном језику и у оквиру тога и на могућу интерференцију циљног значења с неким другим – узрочним, просторним..., што му је омогућило да добро интерпретира своју грађу. Ово поглавље такође се завршава сводним разматрањем под насловом: *Инїенционалносї: мейафоризација ѿросїора* (264–267). Ту он подвлачи да су најчешће конструкције акузатива с предлозима *на*, *у* и *за* у исказивању овог значења. Интересантно је, што је аутор у опису ове категорије истакао, да се у говору романијског платоа генитив с предлогом *ради* рјеђе јавља у исказивању овог значења.

Послије категорије интенционалности обрађује се категорија каузалности, коју је аутор означио као релативно сложену семантичку категорију (стр. 269). У оквиру те категорије аутор посебно разматра *дирекїни узрок* (269–274) и *индирекїни узрок* (274–279). Код директног узрока разликује два типа: изазивач (ефектор) и подстрекач (стимулатор). Кад је посриједи индиректни узрок, за говор романијског платоа карактеристична је употреба предлога *ради* с генитивом у овој функцији, који овдје има улогу коју у стандардном језику има конструкција *због* + *генїиив* (275). Отуда његова слабија фреквенција у функцији исказивања циљног значења у овоме говору. И ово поглавље се завршава закључним разматрањем – *Каузалносї: мейафоризација ѿросїора* (280–282).

Знатно је мањи опсег употребе падежа у исказивању категорије кондиционалности. Аутор наводи све оне које се јављају: *б(р)ез + генијив*, *с + инструменџал*, *за + акузатив*, *ради + генијив* и *према + датив*. Као најизражајнију и најзаступљенију наводи прву међу наведеним. О овој категорији с мањим бројем средстава за исказивање мање се имало шта рећи и у своду *Кондиционалности: метафоризација простора* (285–286).

На крају се обрађује категорија концесивности (287–289). Аутор истиче да у говору романијског платоа, као и у другим српским народним говорима, одређивање предикације падежним конструкцијама с концесивним значењем није честа појава, а и број таквих конструкција је ограничен (287). На истраживаном подручју забиљежио је свега три такве конструкције: *б(р)ез + генијив*, *с + инструменџал* и *код + генијив* – са изразито малим бројем примјера, свега пет. Забиљежено стање у овоме говору Симић пореди са стањем на другим странама, наводећи да се понегдје јавља још неколико предлошко-падежних конструкција које могу имати концесивно значење. И на крају потврђује да је и у случају категорије концесивности у питању метафоризација простора.

У пространом *Закључку* (291–313) Зоран Симић је свео излагање ове монографије. Ту он даје општу слику о свакој категорији и значајне појединости: шта од забиљежених падежних средстава за њено исказивање доминира, шта је на периферији, шта није забиљежено, другим ријечима – шта је све карактеристично за овај говор. На примјер, за категорију просторног значења карактеристично је да просекутивни инструментал служи готово искључиво за именовање појмова за које је карактеристична изражена дужина, за исказивање просторне адлативности је карактеристичан беспредлошки датив, а одсуство датива с предлозима *к/ка*. Или за временску локализацију је карактеристично да се значење симултаности стабилно исказује акузативом и генитивом именица с обавезним детерминатором, те да је облик акузатива чешћи кад су посриједи краћи временски периоди, а генитив се јавља чешће кад се исказују дужи временски периоди. И, како је већ истицано, Симић пореди стање у проучаваном говору с налазима о ситуацији у другим српским народним говорима – тамо гдје у литератури има података. Наравно, са искуством о томе колико је грађе потребно сакупити и како је то приметан посао, и кад је она сакупљена с циљем монографског описа падежног система – аутору је јасно да ова поређења имају ограничене, више или мање, домете. У другом дијелу *Закључка* аутор своди налазе до којих је дошао проучавањем семантичких категорија које је подвео под име метафоризација простора. Општи његов закључак је: „На основу механизма метафоризације просторних односа, семантичка структура већине посматраних апстрактних семантичких категорија у највећој мери је уобличена протолокационим предлошко-падежним

конструкцијама које су у циљне домене унеле своја инхерентна обележја, те је нови израз најчешће кореспондентан с изворишним. Ипак, специфичности одређених апстрактних семантичких категорија доводиле су како до модификованости тако и до неутралисаности протолокационих параметара“ (310). И показује он ту најизразитије специфичности, као примјер да наведемо потребу појаве падежних израза *за вријеме* и *у њоку* с генитивом код врменске идентификације глаголске радње/предикације. Или, кад се ради о категорији интенцијалности, подвлачи се доминантност акузатива с предлозима.

На крају, за утемељење сваког истраживања у лингвистици су, по моме суду, нужне сљедеће претпоставке: корпус, теоријско-методолошки приступ и литература, тј. увид у проблематику којом се аутор намјерава бавити. У датом случају ови услови су на најбољи начин испуњени. Аутор се определио за примјену теорије семантичких локализација актуелну у новије вријеме, а која се прожима са структурализмом и генеративном граматиком, у новије вријеме са функционалном и когнитивном лингвистиком. Аутор је овим теоријама добро овладао. Уз структурални метод аутор се користио и поредбеним методом; у случајевима гдје су постојале конкурентне форме вршио је поређења, увијек опрезно – у складу с расположивом грађом. Што се тиче корпуса, Зоран Симић је прикупио велику грађу на најбољи начин за дијалектолошка истраживања – директно са терена. То је подразумијевало и много умјешности у теренском раду и доста времена с обзиром на специфичности сакупљања синтаксичких података. Посебно треба истаћи да је Симић густом мрежом покрио цио истраживани терен – са шездесет девет пунктова. То је умногоме искључило могућност да нека падежна конструкција остане неуочена и не буде укључена у падежни систем овог говора. Тако скупљену богату грађу аутор је класификовао у складу са утврђеном структуром монографије. Све то је аутору омогућило да изводи утемељене закључке. С друге стране, аутор је проучио готово сву релевантну литературу, како дијалектолошку, тако и литературу посвећену синтакси савременог српског језика – и посебно синтакси падежа у савременом српском језику, али и другу литературу значајну за приступ теми коју је одабрао. Наведен је импозантан списак литературе. То је аутору омогућило да у истраживању постигне високе резултате. Симић се у своме истраживачком раду обилно позива на ту литературу – у поређењима језичких датости и у дискусијама о тим датостима.

У оквиру задатог истраживања аутор врши темељите анализе језичких средстава којима се исказују одређене семантичке категорије, води дискусију с релевантном литературом, увијек одмјереним стилем, врши поређења са стањем на другим странама српског говорног простора гдје има истраживања исте проблематике и на крају изводи врло

поуздане закључке. Избором приступа истраживању примјеном теорије семантичких локализација др Зоран Симић је описао семантику српских падежа на фону просторне метафоризације, чиме је дао цјеловит опис тог одсјека синтаксе падежа на једном досад неистраженом говорном подручју и, што је важно, користећи се најактуелнијом методологијом истраживања. Тиме ова монографија представља и узор за будућа проучавања синтаксе падежа на другим српским просторима, а, према ауторовим ријечима у закључку, отвара могућност за низ других различито усмјерених синтаксичких истраживања не само на грађи с овог терена. Другим ријечима, аутор др Зоран Симић је урадио по свим значајним критеријумима врло вриједну монографију из области дијалектологије која је код нас најслабије обрађивана – из синтаксе падежа једног говора.

Срећко З. Танасић
Институт за српски језик САНУ
Београд